

— у НОВОМЕ САДУ У ЧЕТРТАК 16. МАРТА 1895. —

ГОД. XX.

ПОЗОРИШТЕ.

БРОЈ 25.

УРЕЂУЈЕ А. ХАЦИЋ.

Излази за време бављења позоришне дружине у Н. Саду свака представа, иначе сваког месеца по један пут на по табака. — Стоји за Нови Сад 40, а на страну 60 новч. месечно. —

ЕРНЕСТО РОСИ.

Како што дознасмо Ернесто Роси, који сада даје представе у Загребу, наумио је да сврне и у Београд, те ће тако многи од нас моћи имати прилике, да види тога гласовитог уметника, који је на крипти славе прошао целу Европу. Као какав трпјумфатор он је задивио и очарао све. А како и не би? Он данас, већ у годинама, приказује нам сад као младић, за тим као старад, као јунак и т. д. у свима глумачким променама, али вазда у правој слици и истоветности, те је с тога увек његова игра од једнакога утешаја. Сад видимо, где му око бодно изражава чежњу смрти, сад опет како сјаје врелом жеђом за животом. Сад видимо његове руке, где се уздижу као генијева крила, сад опет где се грче као канџе бесне звери. Његово тело видимо, где се сада свија од очаја, а сад где грозничају подрхтава. Ми видимо пред собом уметника, који нас у брзоме лету води кроз небо и дубине људскога срца. Код сваког другог глумца приузроковао би брази прелаз неки умор, али тога не можемо видети код Росија.

Чувени талашански трагед нацртао је свој живот у аутобиографским листовима, што их је писао пријатељу Андрулу де Губернатису, а налазе се у Росијевој књизи: „Студије о Шекспиру“. Попунило је ту аутобиографију Губернатис красним предговором у истом делу. Ту описује, како је год 1857 у Турину видио Росија кад је први пут приказивао „Хамлета“. Роси је управо пренеразно публику својом недостижном игром, која је била ванредно верна и реалистична. Но с временом се он усавршавао, нарочито учио енглески језик, да може право схватити Шекспира, проучавао студије и критике о Шекспиру, те тако с минуциозном помњом све дубље продирао у дело енглеског

великане. Дуго беше Хамлет његова најбоља улога, те је њоме највише изашао на светски глас. Он је Шекспира одомаћио у Италији. Он се није задовољио тиме, да свет задиви својом мајсторском интерпретацијом величјих ликови Шекспирових, него је своје схваћање образложио у својим „студијама“, које су пуне красних опазака и умних поука.

Ево неколико црта из његова живота по споменутим листовима: Ернесто Роси родио се у Ливорну г. 1830. Већ при породу, јер се родио с кашицом, као мрежицом, прорицашу му срећу, па је и на крштењу добио као друго име Фортунато. Отац му беше некад часник Наполеонов, па је заменио војничтво са трговачким звањем. Дед га је врло волио и причао дечаку разне приче, а међу њима и о краљу Лијиру, Рому и Јулији, Хамлету, Јулiju Цезару. То је дубоко дпрнуло Ернеста и он начини мало позориште, да приказује лица из оних прича. Саставио је и „драму“ за своје дрвене фигуре с натписом: „Клаудије, убица братовљев“. Позвао је на представу све суседе. Успех био је велик. Дед му, у знак признања, поклони лепо мало позориште, фигуре и сценерију од дрвета и папира. С тим је позориштем сваке недеље забављао публику. На његову молбу поведе га отац једно после подне у арену на представу неке страшне драме. Занимљиво опишује у аутобиографији својој ове своје прве утиске из позоришта. Изучив почетне науке, пређе у средње училиште; но непрестано му се врзла по глави мисао, да буде глумац. Отац га од тога одвраћао, желећи, да од њега створи другога Цицерона. У слободно време непрестано се бавио позоришним стварима, градио је позориште у очеву стану, за његове отсуствости, и приређивао представе. Но што је више отац

истицао жељу, да се Ернесто изобрази за одветника, то је овај вишег нагињао глумаштву. *Nitimus in vetitum, sicutiusque negata.*

Из школе управо би трчао у арену на представу. Волео је трагедије, а комедије испу му није најмање годиле. Знао је и лукаво измаћи из школе у арену. То је сазнао његов отац, пође једном у позориште и отера сина са представе из арене уз грдију и прекоре пред публиком. Кад нађе смео у позориште, се помамом се баци на читање драмских дела и прочита целу књижницу. Отац пође трговачким послом на путовање, а млади Ернесто понуди се неком дилетантском друштву за представљача. Управитељ га радо прими и даде му улогу барона у „Лепези“ од Голдонија, јер је глумац, који је имао играти, позненада оболео. Роси је знао улогу на изуст, што је немало позненадило управитеља. Успех је био приличан и понуде му 60 фенита дневнице, ако приступи у друштво. Он потписи уговор; било му је 18 година. Но у то се врати отац и сада настаде борба између оца и спна. те овај спонаде га опет жеља за глумарењем, и млади Роси хтеде по наговору неког глумца да утече из очинског дома, да буде први љубавник ког глумачког друштва у Фајану. Своју намеру открије деди, који га је једнако корео, но напослетку на велику молбу приволи се, да ће он бити за то, да Ернесто тобоже путује у суседну варош. Мајка је знала за ту превару, а отац није испита ни слуштио. Тако је Ернесто отишao међу глумце. Отац му дуго није опростио то бегство. Он је држао глумство за недостојно звање. Тек након 2½ године опрости му отац, кад је видио, да га

не може од позоришта отвратити. Год. 1848 суделовао је Ернесто у Милану у револуцији, борећи се за слободу. Како су позоришта била затворена, паде у оскудицу. Да се прехрани, пође с неким путничким друштвом. Касније опет се врати друштву свога учитеља Модене. Сад он стане проучавати Шекспира, нарочито Отела и Хамлете.

Преводи од Леонција нису му се свиђали, те је стао мислити, да удеси нов превод. Помаже му Булијо Каркано, који зготови до год. 1852 превод „Отела“ у стиховима без срока, но није још могао склонити управитеља Боргија у Турину, да изнесе Шекспира, јер су пређашњи покушаји са енглеским песником у Италији доживели фијаско. Године 1855 пратио је Роси чуvenу трагедку Ристоринцу у Париз, где постигоше велики успех у глумишту Вантадур. Ту је видио приказивати Шекспира од неког америчког друштва. То га наведе, да учи енглески, како би боље схваћао песника. Из Париза пође Роси у Лондон, да види сина чуvenог Кина у улози Рикарда III. Потражи уметника и овај му даде прераде Шекспирових драма од Герика, напосле Отела и Хамлете. Врати се у Италију са чврстом одлуком, да Шекспира изнесе пред талијанску публику. Год. 1856 глумио је „Отела“ у Милану. Ту прву представу лепо описује у задњем листу. Успех је био велики и потпун. Публика није више држала енглеског песника варварином. За 14 дана приказивао је Хамлете и опет је сјајно успео. Прокрчвши тако пут поштовању за Шекспира у Италији, дође Роси у Беч, где је опет славио славље. Тиме се свршава последње аутографско писмо. О потоњем раду и тријумфима говорићемо други пут. (Свршиће се.)

ХИСТИКИ

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

(„Северо Торели“) драма у пет чинова, написао Франсоа Копе, превео Д. Л. Ђокић. Приказана први пут 11. (23.) марта о. г.

Стари трагични мотиви, који су са позорице још од памтивека потресали срца људска и који ће их увек и потресати, употребљени су

и у овој драми. Аристотелева реч о трагичној суштини показала се и овде као чиста и стална истина. Ту трагичну суштину: кад најближи рођаци ћобно утичу један на другог, обукао је француски писац у модерније рухо, како би нашем схватању ближи био. Но није он први, који је тај стари класични мотив преоденуо; још

пре њега је генијални Грк Д. Н. Вернардаки учи-
нио то у својој трагедији „Меропи“, коју је
Владан Ђорђевић превео на српски и у „Отаџ-
бини“, у свесци за јули 1892. штампао. Слич-
ност тих драма, „Меропе“ и „Севера Торелија“,
показује се највећима у петом чину. У „Меропи“ убија Меропа, мати Епитова, Полифонта
другог мужа свог, да јој син не падне у криви-
цу; у „Северу Торелију“ убија онет дона Пија
Варнаву Спинолу, да јој се син Северо не огре-
ши. После чина тог убију се, тамо Меропа а
овде дона Пија, да покају тако своју кривицу,
што би морали учинити и њихови синови, да су
они извршили убијство. Свршетак Копеове дра-
ме није дакле нов и ако је неочекиван, пошто
је Вернардаки тако исто свршио и своју дра-
му, коју је написао још пре неколико година,
дакле пре него што је Копе написао своју. На-
ма није ни на крај памети да француском пи-
сцу подмсћемо штогог, али смо ради да докажемо,
да и другим људима може што честито
пасти на ум, а не само Французима.

Садржај „Севера Торелија“ изнесен је већ
у овом листу, бр. 22., те га не морамо износи-
ти поново; ко је пак рад, да дозна у кратко и
садржај „Меропе“, нека отвори „Јавор“ од го-
дине 1892. бр. 36., ако му већ „Отаџбина“ ни-
је при руци. Тако је исто у овом листу са садржајем заједно изнесена и критика Франсиска
Сарсеја, те тако мора отпasti наша, пошто је
сасвим извесно, да бољу не ћемо моћи написати.
Остаје нам, дакле, да напишемо коју реч о
инсценисању драме и о глумачкој игри у нас.

Редитељ г. Добриновић показао се и овом
приликом као свестан вештак, особито у петом
чину, где је мајсторски изнео подземну капелу.
Тако је могао онда и утисак тога чина бити
силнији, у оној тајанственој тишини, а у близи-
ни Божјег олтара. Споменућемо одмах овде и
промишљену игру г. Жикића (Фра-Паоло), који
је у два маха, у првом па и у овом петом чи-
ну, своју партију заиста лепо одиграо.

Насловну улогу приказао је г. Спасић. Ми
смо једаред рекли, да ћемо о њему коју више
казати; сад нам се дала прилика. Г. Спасић је
савестан глумац, који улогу своју свакда добро
зна; он не научи само речи пишчеве, већ улази
и у дух своје улоге. Тако су му онда типови и
карактери целине: ви мање ни више него што
треба да су. То је свакако врлина, коју ваља

не само призвати му већ га у тој и одржати. Са-
мо морамо на игру му у овој драми приметити,
да је иначе дивни приказ свога Севера некако
у трећем, а нарочито у петом чину пореметио
форсирањем гласа свога. Како ли је био красан у
призорима се Ђан-Батистом и са дона-Пијом, ма-
тером својом! И у петом чину му је мимика била
као што треба, али глас — но, то смо већ
споменули.

Г. Николић (Варнава Спинола) имао је тог
вечера најбољу улогу своју, бар у колико смо
га видели ми. Призоре у трећем чину, са Се-
вером, а особито у петом, такођер са Севером,
може рачунати у лепе успехе своје, на којима му
честитамо.

Г. Лукић (Ђан-Батиста Торели) уздигао се
до висине своје вештине. Тако исто и гђа Ру-
жићка (дона Пија), која нам је и овом прили-
ком показала, што може и уме створити од
квантитативно не велике, али квалитативно силне
и тешке улоге.

Г. Бакаловић (Сандрино) приказао је своју
партију са згодним појентирањем особито у чет-
вртом чину, кад је Северу донео нож, којим ће
убити Спинолу. Г. Бакаловићка (Порција) учи-
нила је од своје улогице што се учинити могло.

Од лепог акорда беху игре г. г. Васиљеви-
ћа (Ренцо), Марковића (Ерколе) и Тодосића (Ли-
по) а г. Ђушановић (Баригел) остао је овом при-
ликом у оквиру прописане улоге своје. Прика-
зивали су још мање улоге: г. г. Јлић (прогна-
ник) Стефановић (Торелијев послужитељ) и гђе
М. Тодосићка (Катарина) и К. Жиклићка (жена
из народа) и гђа Д. Весићева (Сандринова
сестра).

М. С-ћ.

СИТНИЦЕ.

(Не ће да стари) Глумица Н. била је врло
лепа женска али, како неки веле, почела је већ
да стари Њена слушкиња, девојчица од својих
15—16 година, облачила је једног јутра и ди-
вила се њеној лепоти.

— Јели, мала, — рећи ће глумица Н. — шта
би ти дала да си лепа као ја?

— Вере ми госпођо, — одговори слушки-
ња, — оно што би и ви дали за моје године.

Лако је погодити да се слушкиња није ду-
го после овога задржава у кући глумичној.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

Ред позоришних представа.

У суботу 18. (30.) марта, први пут: „Го-
сподска сиротиња“. Позоришна игра у 4 чина.
Написао Г. Чики, превео Урош Топонарски.

Издаје управа срп. нар. позоришта.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРНИШТВО

25. Представа.

У ДУНЂЕРСКОВОМ ПОЗОРИШТУ.

У претплати 19.

У Новоме Саду, у четвртак 16. (28.) марта 1895:

ОТЕЛО.

Трагедија у 5 чинова, написао Виљем Шекспир, превели Г. Гершић и А. Хаџић, за српску позорницу уредно А. Хаџић. — Редитељ: Добриновић.

ОСОБЕ:

Дужде од Млетака	— — —	Душановић.	Јаго, заставник му	— — —	Добриновић.
Брабанцио, сенатор	— — —	Лукић.	Родриго, одлични млечанин	—	Марковић.
Први сенатор	— — —	Жикић.	Монтано, намесник на Кипру	Илић.	
Други сенатор	— — —	Тодосић.	Официр	— — — — —	Стефановић.
Грацијано, брат Брабанцијев	—	Николић.	Дездемона, Брабанцијева кћи	С. Бакаловићка.	
Лодовико, стричевић Брабан-	цијев	— — — — —	Емилја, Јагова жена	— —	Т. Лукићка.
Црнац	— — — — —	Васильевић.	Бијанка, Касијева драга	— —	Ј. Весићевა.
Касио, поручник му	— — —	Ружић.	Гласник са бродова	— — —	Станковић.
Официр, племићи, гласници, свираки, матрози, пратња и т. д.	—	Спасић.	Гласник	— — — — —	Бакаловић.
Официр, племићи, гласници, свираки, матрози, пратња и т. д.	—	—	Збива се: први чин у Мле-		
			цима, остали чинови на острву Кипру.		

Војнички свиракчи збор 70. варадинске пешачке пуковније свираше ове комаде: 1. Увод у оперету: „Орфеј у доњем свету“, од Офенбаха. — 2. Intermezzo из опере: „Cavalleria rusticana“, од Маскања. — 3. „Du hörst wie durch die Tannen“. Песма, од Шанца. — 4. „Arie und Priester-Marsch“ из опере: „Zauberflöte“, од Моцарта. — 5. „Potpourri“ из опере: „Carmen“, од Бизета.

Улазнице могу се добити у књижари Браће М. Поповића од 9—12 сахата пре подне и од 3—5 сахата после подне у позоришту и после на каси.

Болује: Ј. Добриновићка.

Почетак тачно у $7\frac{1}{2}$ свршетак у $10\frac{1}{2}$ сахата.